

Yrd. Doç. Dr. SELMAN ÖĞÜT
İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

**BM Uluslararası Hukuk Komisyonunun 2011 Yılında
Yayınladığı Taslak Maddeler Çerçevesinde**

ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN SORUMLULUĞU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	XV
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN ULUSLARARASI HAKSIZ FİİLDEN KAYNAKLANAN SORUMLULUĞU ÇALIŞMASININ ORTAYA ÇIKIŞI

I. BİR ULUSLARARASI HUKUK KİŞİSİ OLARAK ULUSLARARASI ÖRGÜT	7
A. Uluslararası Hukukta Kişilik Kavramı	7
B. Uluslararası Örgütün Hukuki Kişiliği	8
II. ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN SORUMLULUĞUNUN KODİFİYE EDİLMESİNDE TAKİP EDİLEN METODOLOJİ...12	
A. Kodifikasyon Açısından İlerlemeci Gelişme (Progressive Development) Metodunun ya da Örf-Adet Hukukunun Tercih Edilmesi Meselesi	12
B. Sorumluluk Hukuku Açısından Kodifikasyon İhtiyacı	15
C. Sorumluluk Hukukunun Kodifikasyonunun Doktrinel Açıdan Değerlendirilmesi	18

D. Mevcut Maddelerin Uygulama Alanı ve Terimlerin Kullanımı	23
1. Mevcut Maddelerin Uygulama Alanı (UÖSTM'in 1. Maddesi Çerçevesinde)	23
2. Terimlerin Kullanımı (UÖSTM'in 2. Maddesi Çerçevesinde)	26
a. Uluslararası Örgüt Tanımı	27
b. Örgüt Mevzuatının Sınırlarının Belirlenmesi	31
c. Bir Uluslararası Örgütün Organı Terimi	35
d. Uluslararası Örgüt Temsilcisi	36

İkinci Bölüm

ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN ULUSLARARASI HAKSIZ FİİLİ

I. GİRİŞ	41
II. DAVRANIŞ - HAKSIZ FİİL İLİŞKİSİ	42
A. Davranış ve Haksız Fiil İlişkisinin Kurulması	42
B. Genel Olarak Haksız Fiilin Unsurlarının Belirlenmesi	47
III. DAVRANIŞIN BİR ULUSLARARASI ÖRGÜTE İSNAT EDİLMESİ	50
A. Giriş	50
B. Bir Uluslararası Örgütün Organlarının ya da Temsilcilerinin Davranışı	52
C. Başka Bir Uluslararası Örgütün Emrine Verilmiş Bir Devlet Organının ya da Bir Uluslararası Örgütün Organ ya da Temsilcisinin Davranışı	55
D. Yetki Aşımı ya da Talimatlara Aykırı Davranış	60
E. Uluslararası Örgüt Tarafından Kendisinin Olarak Tanınan ve Benimsenen Davranış	66
IV. BİR ULUSLARARASI YÜKÜMLÜLÜĞÜN İHLALİ	69
A. Bir Uluslararası Yükümlülüğün İhlalinin Varlığı	69
B. Uluslararası Örgüt Bakımından Yürürlükte Olan Yükümlülük	75

C. Bir Uluslararası Yükümlülüğün İhlalinin Zamana Yayılması....	77
D. Bileşik Bir Davranışla Meydana Gelen İhlal.....	79
V. BAŞKA BİR DEVLETİN YA DA ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN FİİLİNDEN ÖTÜRÜ BİR ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN SORUMLULUĞU	81
A. Uluslararası Haksız Fiilin İşlenmesine Yardım ya da Destek.....	81
B. Uluslararası Haksız Bir Fiilin İşlenmesinde Talimatlar ve Denetim.....	85
C. Bir Devleti ya da Başka Bir Uluslararası Örgütü Zorlama.....	89
D. Üyelere Yöneltilen Kararlar ya da Yetki Belgeleri Yoluyla Uluslararası Yükümlülüklerden Kaçınma.....	91
E. Başka Bir Uluslararası Örgütün Üyesi Olan Bir Uluslararası Örgütün Sorumluluğu ve Dördüncü Babın Etkisi.	97
VI. HUKUKA AYKIRILIĞI ORTADAN KALDIRAN HALLER.....	99
A. Açıklama.....	99
B. Rıza.....	101
C. Meşru Müdafaa.....	104
D. Karşı-önlemler	107
E. Mücbir Sebep	111
F. Tehlike	115
G. Zaruret Hali.....	119
H. Emredici Hükümlere Riayet.....	122
I. Hukuka Aykırılığı Ortadan Kaldıran Bir Hali İleri Sürmenin Neticeleri	124

Üçüncü Bölüm
ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN
ULUSLARARASI SORUMLULUĞUNUN
İÇERİĞİ

I. GİRİŞ.....	127
II. GENEL İLKELER	128

A. Açıklama.....	128
B. Uluslararası Haksız Fiilin Hukuki Neticeleri	128
C. Yükümlülüğü Yerine Getirme Ödevinin Devam Etmesi	129
D. Son Verme ve Tekrara Etmeme.....	131
E. Telafi.....	133
F. Örgütün Kuralları ile Uygunluk.....	137
G. Bu Bölümde Belirtilen Uluslararası Yükümlülüklerin Kapsamı.....	139
III. HASARIN TELAFİSİ	142
A. Açıklama.....	142
B. Telafi Şekilleri	142
C. Eski Hale İade	144
D. Tazminat.....	146
E. Tarziye	149
F. Faizler.....	153
G. Zarara Katkı.....	155
H. Telafi Etmek İçin Yükümlülüğün Yerine Getirilmesinin Temini.....	157
IV. GENEL ULUSLARARASI HUKUKUN EMREDİCİ KURALLARINDAN KAYNAKLANAN YÜKÜMLÜLÜKLERİN AĞIR İHLALLERİ	160
A. Babın Uygulanması	160
B. Bu Bap Uyarınca Bir Yükümlülüğün Ağır İhlalinin Özel Neticeleri.....	163

Dördüncü Bölüm
ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN
ULUSLARARASI SORUMLULUĞUNUN
UYGULANMASI

I. GİRİŞ.....	167
---------------	-----

II. ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN SORUMLULUĞUNA BAŞVURULMASI.....	168
A. Açıklama.....	168
B. Mağdur Devlet ya da Uluslararası Örgüt Tarafından Sorumluluğa Başvurulması	169
C. Mağdur Devlet ya da Uluslararası Örgüt Tarafından Bildirim	173
D. Talebin Kabul Edilebilirliği.....	174
E. Sorumluluğa Başvurma Hakkının Kaybı.....	178
F. Mağdur Devletlerin ya da Uluslararası Örgütlerin Çokluğu....	180
G. Bir Uluslararası Örgütün ve Bir veya Daha Fazla Devlet ya da Uluslararası Örgütün Sorumluluğu	182
H. Mağdur Devlet ya da Uluslararası Örgütten Başka Bir Devlet ya da Uluslararası Örgüt Tarafından Sorumluluğa Başvurulması.....	184
I. Bu Babın Kapsamı.....	188
III. KARŞI-ÖNLEMLER.....	189
A. Açıklama.....	189
B. Karşı-önlemlerin Konusu ve Sınırları	190
C. Bir Uluslararası Örgütün Üyeleri Tarafından Karşı-önlem Alınmasının Şartları.....	193
D. Karşı-önlemler Tarafından Etkilenmeyecek Yükümlülükler ...	196
E. Karşı-önlemlerin Orantılılığı.....	199
F. Karşı-önlemlere Başvurmanın Şartları.....	201
G. Karşı-önlemlerin Sona Erdirilmesi.....	202
H. Mağdur Devlet ya da Uluslararası Örgütten Başka Devlet ya da Uluslararası Örgütçe Alınan Önlemler	203

Beşinci Bölüm
BİR ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN
DAVRANIŞINDAN ÖTÜRÜ BİR DEVLETİN
SORUMLULUĞU

I. GİRİŞ.....	205
II. ULUSLARARASI ÖRGÜT TARAFINDAN İŞLENEN BİR ULUSLARARASI HAKSIZ FİİLE BİR DEVLET TARAFINDAN YARDIM YA DA DESTEK.....	207
III. BİR ULUSLARARASI ÖRGÜT TARAFINDAN İŞLENEN ULUSLARARASI HAKSIZ BİR FİİL ÜZERİNDE BİR DEVLETİN KONTROLÜ VE TALİMATLARI.....	210
IV. BİR DEVLET TARAFINDAN ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN ZORLANMASI.....	212
V. BİR ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN ÜYESİ OLAN DEVLETİN ULUSLARARASI YÜKÜMLÜLÜKLERİNDEN KAÇINMASI	213
VI. ÜYE OLDUĞU ULUSLARARASI ÖRGÜTÜN HAKSIZ FİİLİNDEN ÖTÜRÜ BİR DEVLETİN SORUMLULUĞU.....	216
VII. BU BÖLÜMÜN ETKİSİ	220

Altıncı Bölüm
GENEL HÜKÜMLER

I. GİRİŞ.....	221
II. LEX SPECIALİS (ÖZEL HÜKÜMLER).....	222
III. ULUSLARARASI SORUMLULUĞUN BU TASLAK MADDELER İLE DÜZENLENMEYEN MESELELERİ.....	225
IV. KİŞİSEL SORUMLULUK.....	226
V. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI	227
SONUÇ	229
KAYNAKÇA	233

EK I: ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN SORUMLULUĞU HAKKINDA TASLAK MADDELER.....	251
EK II: DRAFT ARTICLES ON THE RESPONSIBILITY OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS, WITH COMMENTARIES.....	277